

Date: 3rd October-2026

**WORLD SKILLS YONDASHUVI ASOSIDA KASBIY
KOMPETENSIYALARNI RIVOJLANTIRISH VA BAHOLASH TIZIMINI
TAKOMILLASHTIRISH**

G'iyozov Ma'rufjon Murod o'g'li

*Kasbiy ta'lim agentligi huzuridagi Kasbiy ta'limni rivojlantirish instituti, Malaka
oshirish va qayta tayyorlash fakulteti bosh mutaxassisi*

KIRISH

Kasbiy ta'lim samaradorligi bitiruvchining o'quv dasturini tugatganligi bilangina emas, balki muayyan kasbiy vazifani mustaqil, sifatli va xavfsiz bajara olishi bilan belgilanadi. Shu bois ta'lim jarayonida bilimni eslab qolishni tekshirish bilan cheklanmasdan, uni amaliy vaziyatda qo'llash, ishni rejalashtirish, vaqtni boshqarish va natijani baholash ko'nikmalarini rivojlantirish zarur.

WorldSkills kasbiy standartlari kasb egasi bilishi, tushunishi va bajara olishi lozim bo'lgan talablarni ifodalab, ta'lim va baholashni real kasbiy faoliyatga yaqinlashtirishga yordam beradi [1]. Standartlarning ahamiyati shundaki, ular amaliy mahoratni tasodifiy taassurot asosida emas, oldindan belgilangan mezonlar asosida baholashga yo'naltiradi.

Kasbiy kompetensiya tushunchasi va uning tarkibi

Kasbiy kompetensiya — muayyan kasbiy vazifani bajarish uchun zarur bilim, amaliy ko'nikma, munosabat va mas'uliyatni birlashtiruvchi yaxlit qobiliyatdir. Kasbiy ta'limda kompetensiyani kamida to'rt o'zaro bog'liq tarkib orqali ko'rib chiqish mumkin: texnik-amaliy bajarish; ishni rejalashtirish va tashkil etish; xavfsizlik va sifat talablariga rioya qilish; muloqot, hamkorlik va muammoni hal etish.

Mazkur tarkiblar birgalikda baholanishi lozim. Masalan, o'quvchi topshiriqni texnik jihatdan bajargan bo'lsa-da, xavfsizlik qoidalarini buzsa yoki ishni belgilangan muddatda yakunlay olmasa, uning kasbiy tayyorgarligi to'liq shakllangan deb bo'lmaydi. Shuning uchun o'quv natijalari kuzatiladigan xatti-harakatlar va aniq mahsulot yoki xizmat sifati orqali ifodalanishi kerak.

O'quv dasturini WorldSkills yondashuvi asosida loyihalash

Birinchi qadam — tanlangan kasb bo'yicha kasbiy vazifalarni aniqlash. Ish beruvchilar bilan suhbatlar, ish joyini kuzatish va amaldagi texnologik hujjatlarni tahlil qilish orqali mutaxassis bajaradigan asosiy ishlar ro'yxati tuziladi. Ikkinchi qadam — ushbu vazifalarni o'quv modullari bilan bog'lash. Har bir modul uchun o'quvchi nimani bajarishi, qanday sharoitda bajarishi va natija qanday mezonlar asosida tekshirilishi ko'rsatiladi.

Uchinchi qadam — amaliy topshiriqlarni ishlab chiqish. Topshiriqlar kasbiy faoliyatga xos material, uskuna, vaqt chegarasi, sifat talabi va xavfsizlik shartlarini aks ettirishi lozim. Imkon qadar topshiriqlar bir nechta kompetensiyani birlashtirgan kompleks vazifalar shaklida tuziladi. To'rtinchi qadam — sinov va qayta ko'rib chiqish. Pedagoglar hamda ish beruvchilar topshiriqlarning kasbiy vazifalarga mosligi, bajarish imkoniyati va baholashning adolatligini tekshiradi.

Baholash mezonlari va rubrikalar

Date: 3rd October-2026

Kompetensiyaga asoslangan baholashda mezonlar oldindan ma'lum, tushunarli va kuzatiladigan bo'lishi kerak. Baholash rubrikasi odatda mezon nomi, kutiladigan natija, darajalar tavsifi va ball taqsimotidan tashkil topadi. Masalan, texnik aniqlik, ishni tashkil etish, vaqtga rioya qilish, xavfsizlik, materiallardan oqilona foydalanish va yakuniy mahsulot sifati alohida mezon sifatida belgilanishi mumkin.

Baholashda faqat yakuniy natijani emas, ish jarayonini ham kuzatish muhim. Jarayonni kuzatish o'quvchining ish joyini tayyorlashi, asbob-uskunadan to'g'ri foydalanishi, texnologik ketma-ketlikka amal qilishi va xatolarni bartaraf etishini aniqlashga imkon beradi. Bir nechta baholovchi ishtirok etganda, mezonlar bo'yicha oldindan kalibrlash mashg'ulotlari o'tkazilishi baholashdagi subyektivlikni kamaytiradi.

WorldSkills musobaqalarida amaliy faoliyatni standartlar va belgilangan baholash mezonlari bilan bog'lash tamoyili muhim o'rin tutadi [1; 3]. Ta'lim muassasalarida ushbu tamoyilni moslashtirishda musobaqa formatini to'liq ko'chirish shart emas; uning asosiy metodik g'oyasi — kompetensiyani aniq topshiriq va dalil asosida baholash — ta'lim maqsadlariga mos ravishda qo'llanishi mumkin.

Pedagoglar va ish beruvchilar hamkorligi

Kasbiy kompetensiyalarni rivojlantirishda pedagogning metodik mahorati va ishlab chiqarish tajribasi o'zaro to'ldiruvchi omillardir. Pedagog o'quv maqsadlarini shakllantiradi, topshiriqlarni bosqichlarga ajratadi va o'quvchiga teskari aloqa beradi. Ish beruvchi esa zamonaviy texnologiyalar, ish sifati va unumdorlikka doir real talablarni taqdim etadi. Hamkorlik muntazam bo'lishi uchun qo'shma ishchi guruh, korxonalarda stajirovka, ishlab chiqarish ustalari ishtirokidagi mashg'ulotlar va davriy o'quv dasturi auditi yo'lga qo'yilishi maqsadga muvofiq.

Pedagoglarning malakasini oshirish faqat nazariy seminarlar bilan cheklanmasligi kerak. Uskunalar bilan ishlash, yangi texnologiyalarni o'rganish, amaliy topshiriq tuzish va baholash rubrikasini ishlab chiqish kabi faoliyatlar malaka oshirish dasturining tarkibiy qismiga aylanishi lozim.

Joriy etishdagi to'siqlar va yechimlar

Asosiy to'siqlardan biri — o'quv ustaxonalari va korxonalardagi texnologik jihozlar o'rtasidagi tafovut. Bunda barcha uskunani birdan yangilash o'rniga, ustuvor kasblar bo'yicha ehtiyojlar xaritasi tuzish, korxonalar bilan umumiy foydalanish jadvalini kelishish va bosqichma-bosqich modernizatsiya qilish mumkin. Ikkinchi muammo — pedagoglar va ishlab chiqarish mutaxassislari o'rtasidagi metodik tafovut. Uni qo'shma darslar, topshiriq ishlab chiqish laboratoriyalari va baholashni birgalikda sinash orqali kamaytirish mumkin.

Uchinchi muammo — baholash natijalaridan keyingi o'qitishda yetarli foydalanilmasligi. Har bir baholashdan so'ng o'quvchiga aniq teskari aloqa berilishi, umumiy xatolar tahlil qilinishi va keyingi mashg'ulotlar shu tahlil asosida rejalashtirilishi kerak. Shunda baholash faqat yakuniy nazorat emas, o'qishni yaxshilash vositasiga aylanadi.

Xulosa

WorldSkills yondashuvini kasbiy ta'limga integratsiya qilish amaliy kompetensiyalarni aniqlash, o'quv topshiriqlarini real kasbiy vazifalarga yaqinlashtirish va baholashni shaffof mezonlarga asoslash imkonini beradi. Buning uchun o'quv dasturlari,

Date: 3rd October-2026

pedagoglar malakasi, ishlab chiqarish amaliyoti va sifat monitoringi birgalikda takomillashtirilishi zarur.

Amaliy tavsiya sifatida har bir kasbiy ta'lim muassasasida ustuvor kasblar bo'yicha kompetensiyalar xaritasini tuzish, ish beruvchilar bilan baholash mezonlarini kelishish, rubrikalarni sinovdan o'tkazish va natijalarni muntazam tahlil qilish taklif etiladi. Ushbu ishlar klasterli hamkorlik doirasida tashkil etilganda, ta'lim mazmunining dolzarbligi va bitiruvchilarning mehnat bozoriga tayyorligi oshishi mumkin.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR:

1. WorldSkills International. WorldSkills Occupational Standards (WSOS). <https://worldskills.org/what/projects/wsos/> (murojaat sanasi: 09.10.2026).
2. WorldSkills International. Competitions. <https://worldskills.org/what/competitions/> (murojaat sanasi: 09.10.2026).
3. WorldSkills International. Projects: Standards and Assessment. <https://worldskills.org/what/projects/> (murojaat sanasi: 09.10.2026).